

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Concilivm Romanvm, Qvo Constitvtvm Fvit Vt Imperator deinceps a septem electoribus Germaniae principibus eligatur. Habitu fuit anno Domini DCCCCXCVI. tempore Gregorii papae V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

functus est anno Christi 999. pridie Nonas Februarii, cum
sedisset annos 2. menses 8. dies 4.

ANNO
CHRISTI
996.

CONCILIVM ROMANVM,
QVO CONSTITVTVM FVIT VT IMPERATOR
deinceps a septem electoribus Germaniæ principibus
eligatur. Habitu fuit anno Domini DCCCCXCVI.
tempore Gregorii papæ V.

NOTA.

^a *Concilium.*] Huius Concilii acta omnia interierunt; ob causam
tamen in titulo allegatam hoc tempore habitam fuisse euidenter satis
colligit reuerendissimus & illustrissimus cardinalis Baronius ex quin-
que assertionibus. Quarum prima est: Res magni momenti non nisi
consultis patribus & collectis episcopis in Synodo fieri consueue-
runt. Hæc res quanti momenti sit, indicat magna illa controuersia
quæ hac de re inter catholicos & nouatores hæreticos iamdiu agi-
tata fuit: nos enim ius eligendi regem Romanum pontifici Romano
Gregorio V. vel X. acceptum ferimus; illi imperatori Ottoni, aut
Friderico idem acceptum referunt.

Habitu
fuisse hoc
Concilium
probat
quinque as-
sertioni-
bus.
Prima as-
sertio.

Secunda eiusdem assertio est hoc tempore Synodum Romæ cele-
bratam fuisse, idque probat ex vita sancti Adelberti apud Surium his
verbis: *Post hæc facta est Synodus, & zelo iuris ductus Moguntinus ar-
chiepiscopus antiquam cantilenam cantat, & episcopum sanctum a quiete
monasterii ad relictos greges reuocare instituit. Assensit papa Gregorius,
& semel susceptum gregem non posse impune cum dimittere scriptura sen-
tentiis affirmat. Velit nolit vir Dei, eat, inquiunt episcopi sedentes; aliter
vinculis neatur anathematis. At ille secretum petens, ad papam ait: Ho-
stis quieti mea inuidet, qui vos suo stimulo instigat, ut eo me redire compel-
latis, ubi animarum fructum non faciam, detrimenta autem capiam ani-
me mea immania: mitiga erumnam meam, defectui meo remedium ap-
pone, tristi recessui meo da vel unum solatium: si audiunt oves meæ quam
clamo vocem, viuens moriar cum eis: sin minus, pietas tua mihi succur-
rat, ut verba vite eis spernentibus cum licentia tua vadam ad exterar
& incultas gentes quæ nesciunt nomen Domini. Acquieuit libens volun-
tati hominis Dei papa Gregorius, ut erat satis bonus, quantum permisit
vaga iuuentus. Reliquit sanctus Adelbertus monasterium non sine ma-
gno planctu suo & fratrum, moleste ferens ruptam quietem, sed habens de
illo martyrio spem viuam, cuius in suo pectore ardebat longum desiderium,
&c. Ita tunc in Synodo. At huius quoque Concilii mentio habetur
in vita sancti Burchardi Vvormatiensis episcopi, vbi pariter dici-
tur interfuisse eidem Concilio Franco tunc episcopus Vvormatiens-
is, accepisseque ab eo tunc abbatiam, cuius inuestituram in eadem
Synodo recitatam tradit, eumque hoc anno esse defunctum.*

Secunda
assertio.

Tertia af-
sertio.Cent. 10.
cap. 16. pag.
710. vers. 9.

Tertia eiusdem assertio hæc est: Ottoni magno a Romano pontifice concessum fuit, vt sibi successorem deligeret: ceteri autem imperatores eo iure caruerunt. Probat eadem his verbis: Extat de his Leonis papæ octaui decretum ad Ottonem primum imperatorem datum, quod & recitant ipsi nouatores, cum inter alia ipse pontifex, quo pertrahat ipsum imperatorem ad liberandam Romanam ecclesiam a tyrannis oppressam, concedit ipsi facultatem eligendi sibi successorem. Sunt hæc verba ab iisdem pariter recitata: *Nos quoque Leo seruus seruorum Dei, episcopi similiter cum cuncto clero & vniuerso populo Romano, omnibus ordinibus huius alma Vrbs (sicut in ipsis conscriptis apparet) constituimus, confirmamus, corroboramus, & per nostram apostolicam auctoritatem concedimus atque largimur domino Ottoni primo Teutonico regi, dilectissimo spirituali in Christo nostro filio, eiusque successoribus, huius regni Italici in perpetuum tam sibi facultatem successorem eligendi, &c.* idque factum, vt auctoritate diplomatis huius ipse sibi filium eligeret successorem in regnum primo, inde in imperium promouendum. Ex præscripto igitur Romani pontificis factum videmus, vt non rex eligeretur ab electoribus, sed ipsi imperatores primus & secundus Otto successores regni in imperium promouendos filios nominauerint. Otto autem tertius, quod prole caruerit, per pontificem Gregorium aliter imperio consulendum putauit, nempe vt electoribus principibus id concederetur ab ipso.

ANNO
CHRISTI
996.Quarta af-
sertio.Extat de
elect. c. ve-
nerabilem
34.Clement.
de iureiur.
cap. 1.

Quarta assertio, quam ad acta Concilii inuestiganda affirmat & probat, ista est: Est firma & in omnibus constans assertio, sicut imperium auctoritate Romani pontificis ex oriente in occidentem translatum est, ita ius eligendi imperatorem Germanis concessum, vel dixerimus regem in imperatorem promouendum ab eorundem Romanorum pontificum auctoritate & concessione manasse. Accipe quæ de his Innoctentius tertius papa scripserit ad ducem Caringia siue Thuringia: *Illis principibus ius & potestatem eligendi regem, in imperatorem postmodum promouendum, recognoscimus vt debemus: ad quos de iure antiqua consuetudine noscitur pertinere, præsertim cum ad eos ius & potestas huiusmodi ab apostolica sede peruenerit, quæ Romanum imperium in personam magnifici Caroli a Gracis transtulit in Germanos.* hæc Innocentius. In Concilio Viennensi eadem Clemens quintus his verbis: *Romani principes orthodoxæ fidei professores sacrosanctam Romanam ecclesiam, cuius caput est Christus redemptor noster, ad Romanum pontificem eiusdem Redemptoris vicarium seruiore fidei & clara deuotionis promptitudine venerantes, eidem Romano pontifici, a quo approbationem personæ ad imperialis promptitudinis apicem assumenda, nec non vnctionem, consecrationem, & imperii coronam accipiunt, vt sua submitterent capita non reputarunt indignum, seque illi & eidem ecclesie, quæ a Gracis imperium transtulit in Germanos, & a qua ad certos eorum principes ius & potestas eligendi regem in imperatorem promouendum peruenerit, astringere vinculo iuramenti, &c.* id quidem adeo sine contradictione a maioribus receptum est, vt semper ipsi electores & imperatores ab eis electi ingenue hoc ipsum professi sint, intellexerintque pariter eius esse

ANNO
CHRISTI
996.

facultatis qui dedit, & auferre pariter, cum viderit expediens esse reipublicæ Christianæ, quod & cetera exempla demonstrant.

Quinta eiusdem assertio hæc est: Facultas eligendi imperatorem concessa est electoribus non ab alio quam a Gregorio papa V. Quod vt probet, ista præmittit: Sane quidem dum Otto Romæ fuit, tractasse inter alia quæ ad regni iura pertinent Sigebertus affirmat. Si Concilii Romani, de quo agimus, monumenta extarent, nobis haud laborandum esset in perquirendo qualis fuerit ista ab ipso pontifice iisdem electoribus tributa concessio: num scilicet ipsa fuerit omnibus Germaniæ principibus generatim collata, an tantum sex vel septem certis nominatisque expressis principibus (vt nunc sunt) ecclesiasticis atque laicis exhibita. Certe quidem reuocandum non est in dubitationem, generalem saltem concessam Germaniæ principibus omnibus eandem facultatem eligendi regem in imperium promouendum. Etenim id omnino asserere, etiamsi alia quæque testimonia deessent, facta ipsa non modo suadent, sed cogunt. Cum enim (vt audisti) concessum fuerit a Leone octauo Ottoni primo eiusque successoribus successores eligere reges in imperium promouendos, & ab eis factum vsque ad tertium Ottonem constat, & post ipsum nunquam id tentatum ab ipsis fuisse inueniatur, plane dicendum est eam facultatem demptam fuisse imperatoribus ipsis penitus, & Germaniæ collatam principibus, nec ab alio quam a Romano pontifice; cuius dumtaxat id esset auctoritatis, quod (vt nuper audisti) electores & electi imperatores publicis scriptis ingenue sunt professi.

His præmissis quintam assertionem ita probat: Vt autem non ab alio quam ab ipso Gregorio id factum sit, multa sunt quæ nos id affirmare cogunt. Atque in primis, quem diximus, ipse rei vsus, cum post ipsum Gregorium Ottone imperatore defuncto, non amplius per imperatores, sed per electores principes, constet fuisse successores electos, quod scriptores omnes affirmant, & quæuis vetera monumenta testantur, speciatim vero complures auctores, qui suorum temporum res scripserunt, id absque controuersia aliqua asserunt; quod & ipsi etiam refractarii nouatores (vt dictum est) profitentur.

Ista autem decernendi Gregorio ipse Otto imperator fuisse auctor videri potest. Cum enim absque liberis esset, & spes omnis dempta vt in filium (quod fecerunt prædecessores) transferret imperium, ne post eius obitum inter omnes sibi consanguinitate & affinitate coniunctos, & alios æmulos eiusdem honoris principes, exoriri possent bella ciuilia, quibus idem conflagrans perderetur imperium, in electores eam refundendam potestatem auctoritate pontificia consultius existimauit. Et quod videret æmulos gloriæ Germanorum Francos, exploris Carolinis ignominia nomine fugillatos, no uos eisdemque pugnacissimos habere cœpisse ex alia linea reges, ne illis imperium pariter affectandi, & ad Francos, e quibus in Germanos fluxerat, reuocandi aliqua quærentibus pateret occasio, bene consultum rebus Germanorum putauit, si apostolica auctoritate firmaret, vt iidem tantum essent Germani, quibus facultas esset creandi regem,

Quinta as-
sertio.

Sigebertus
anno 1001.

Extrau. de
elect. c. Ve-
nerabilem.

quem idem Romanus pontifex promoueret in imperatorem, ita tamen quod si causa aliqua esset id negandi, libere facere posset, nec aliquo necessitatis nexu, quem ipsi elegerint in regem, compelleretur probare atque vngere imperatorem. Nam audi Innocentium tertium id ipsum electoribus his verbis insinuantem: *Sed & principes recognoscere debent, & utique recognoscant, sicut iidem in nostra recognoscere presentia) quod ius & auctoritas examinandi personam electam in regem, & promouendam ad imperium, ad nos spectat, qui cum inungimus, & coronamus: est enim regulariter & generaliter obseruatum, ut ad eum examinatio persona pertineat, ad quem impositio manus spectat. Numquid enim si principes non solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcumque vel excommunicatum in regem, tyrannum, vel futurum haeticum eligerent, aut Paganum, nos inungere, consecrare, ac coronare hominem huiusmodi deberemus? Absit omnino.* Hæc Innocentius. Porro quis non intelligat, quod si personam electam in imperatorem assumendam ex causa ipse potest reiicere pontifex, multo magis ipsos electores ab electione repellere potest ex causa, præsertim vero si iniquatus sit hæresi, in qua nec recipiendus, sed spernendus ab eo esset imperator electus? Porro non sic ius eligendi in alios transtulit Romanus pontifex, ut illud apud se noluerit remansisse, & cum opus fuerit, & necessitas exegerit, eo pro arbitrio uti posset, hunc recipiendo, abiiciendo autem illum, prout opportunitas postularet. Nam audi quid dicat Glaber Rodolphus horum temporum probatus scriptor, ut qui ab hoc tempore vsque ad millesimum quadagesimum quintum historiam scripserit ad sanctum Odilonem abbatem suum. *Illud, inquit, nihilo minus nimium condecens & perhonestum videtur, atque ad pacis tutelam optimum decretum, scilicet, ut ne quisquam audacter Romani imperii sceptrum præproperus gestare princeps appetat, seu imperator dici, aut esse valeat, nisi quem papa sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum reipublica, eique commiserit insigne imperiale.* Hæc ipse, haud ignorans, quæ assidue ante eius oculos versabantur, per principes imperii feudatarios eligi qui esset in imperium promouendus, probe noscens summam rerum penes pontificem esse, ut probaret vel non probaret quem elegerint qui ius habuerant eligendi.

Glab. hist.
libro 1. c. 5.

Cum ergo ex his manifestum sit, hanc rem tanti momenti Romæ in præsentia Ottonis tertii imperatoris a Gregorio quinto constitutam fuisse, sine dubio ea de re actum fuisse oportet in illo quod eodem tempore Dei prouidentia celebrabatur Romæ Concilio in causa Adalberti Pragensis, & Burchardi Vormatiensis episcopi.

De septem
electorum
origine &
instituti-
one.

De septem electorum origine & institutione illud ibidem subiungit Baronius: Reperitur magnopere controuersum, & proluxa disceptatione agitatam, num septem tantum electorum selectio & electio, qui Romanorum regem crearent, fuerit eiusdem Gregorii papæ quinti institutio vel alterius Romanorum pontificum. Huius rei occasione, scimus Panuinium commentarium de comitiis imperatoris elaborasse, quo nihil aliud probare nititur, quam septem electores non

ANNO
CHRISTI
996.

non a Gregorio quinto institutos fuisse, sed a Gregorio eiusdem nominis decimo, nullum alium habens suæ sententiæ quem sequatur auctorem, nisi infectam hæresis scabie bestiam, quem indigne nimis ipse homo catholicus pectine scalpit eburneo, dum eum prædicat virum esse disertum: quem si cominus inspexisset lucerna Cleantis, eum potius sicut pietate ita & doctrina intellexisset omnino disertum, nullo autem modo disertum, vt cum ex multis aliis, tum ex ipso in quo sequitur eum quem laudat, & in quo laudat errantem, intelliges; quos ambos turpiter errantes egregie corrigit, quem iure laudauimus, Bellarminus vere doctissimus, ostendens (quod ipsos lauit) complures eosdemque fide integros scripsisse ante Gregorium decimum auctores de septem electoribus iam antea constitutis, adeo vt nequaquam vel fingi potuerit eosdem ab ipso Gregorio decimo originem ducere, quorum ante eius pontificatum fieret mentio a diuersis eiusdem temporis claris auctoribus.

Explosis igitur nouatorum falsis opinionibus, repudiatisque nouitatibus eorundem, nec sic definita remanet quæstio, vt factum a Gregorio quinto affirmare possimus, quod a Gregorio decimo institui potuisse negatur. Siquidem etsi in controuersiam reuocari non potest (vt dictum est) id quod tributum fuerat a Romano pontifice Ottonibus imperatoribus eligere successores, per Gregorium quintum transfusum ad Germaniæ principes, haud tamen adeo liquet, per ipsum fuisse electores ipsos numero senario vel septenario definitos; sed & si factum fuerit, constare tamen nequaquam id fuisse vsu receptum. De his ergo modo nobis agendum, ac demum a quo potissimum Romano pontifice id primum inuenerimus institutum, in medium adducendum.

Sane quidem nemo iure inficias ire poterit, post tertii Ottonis imperatoris obitum, ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Romanorum reges imperatores designati, eosdem non septem dumtaxat electorum, sed omnium principum Germanorum qui ad comitia conuenissent suffragiis fuisse ad regium culmen electos: quod præterquam singulorum promotiones perspicue satis edocent, vt dubitationi nullus possit locus esse relictus, quæ adhuc extant de ipsis promouendis literæ diuersorum pontificum Romanorum ad Germaniæ principes datæ, & inter alias, quas Gregorius scribit ad omnes episcopos, duces atque comites Teutonicos de noui regis electione facienda, si Henricus in Synodo excommunicatus non respisceret, ostendens illorum omnium ius esse par in eligendo rege in imperium promouendo. Ita etiam perseuerasse tempore Innocentii papæ tertii, anno Redemptoris millesimo ducentesimo, cum mortuo Henrico sexto imperatore principes Germaniæ scissi sunt inter se, eligentibus aliis Ottonem quartum, aliis vero Philippum, literæ ambarum partium ad Innocentium papam datæ significant, quibus manifeste apparet, non penes septem tantum fuisse ius eligendi, sed penes omnes tam ecclesiasticos quam laicos feudatarios imperatoris

Concil. Tom. 25.

Ff

Auentinum
auctor in-
telligit, qui
libro 5. an-
narium Bo-
torum id af-
ferit.Bellarmi-
nus de trās-
latione Ro-
mani impe-
rii libro 3.De numero
electorum.Feudatarii
imperii il-
dem electo-
res.Gregorius
VII. libro
4. capit. 3.

Eod. cod.
epist. Inno-
centii papæ
epist. 7.
Eod. cod.
epist. 8.
Eod. cod.
epist. 9.
Eod. cod.
epist. 10.

in vtraque Germania principes. Extat scriptus tunc codex omnium illarum epistolarum quæ in ea causa vltro citroque datæ fuerunt, asseruaturque in archiuo apostolicæ sedis in castello sancti Angeli in Vrbe, nimirum literæ Balduini comitis Flandriæ vnus ex electoribus, aliæ comitis Daburgensis & Metensis eodem munere perfurgentis, Adolphi archiepiscopi Colonienfis, & aliorum qui elegerunt Ottonem; quæ cum non sint adeo prolixæ, hic exempli causa recitandas esse haud duximus otiosum. Sic habent:

Sanctissimo patri ac domino Innocentio sacrosanctæ Romanæ sedis summo pontifici principes & barones Alemanniæ, clerici & laici debitam in Christo reuerentiam & sinceritatem obsequii.

CVM placuisset ei qui aufert spiritum principum, & magnus & terribilis est super reges terræ, dominum Henricum imperatorem de medio auferre, necessarium nobis fuit visum, de substituendo rege tractatum & colloquium habere. Conuenimus ergo sapius, & miseras & oppressiones, quas hactenus sustinueramus, recensentes, per vniuersos regni . . . animos nostros ereximus, & quid honori ecclesiæ Dei, & paci ac quieti subiectorum expediret, deliberantes, nunc vnum, nunc alium, quasi finaliter eligere putabamus. Verum quia non est prudentia, non est potentia, non est consiliû, nisi per Deum, placuit ei qui Abrahæ filium immolare volenti victimam prouidit, & Dauid fratribus iuniore de post ferantes accepit, atque Matthiam ex discipulorum numero ad sortem apostolatus elegit, ferrenissimum dominum nostrum Ottonem quondam Henrici ducis Saxonie filium ad regimen Romani imperii de terra peregrinationis suæ ex inopinato offerre nobis. Inuocata itaque sancti Spiritus gratia, prædictû dominum Ottonem, Christianæ fidei cultorem deuotissimum, atque sanctæ Romanæ ecclesiæ aduocatum & defensorem fidelissimum, & iudiciariæ potestatis obseruatorem iustissimum, de longa & antiqua regum profapia ex vtraque linea specialiter editum, ad Romani regni fastigium iuste & rationabiliter elegimus; & sicut debuimus, ipsius electioni consensimus, ipsumque in Augustorum sede a Carolo Magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata locauimus, & corona & regni diademate per manum domini

Adolphi Colonienſis archiepiſcopi, ea qua decuit, ſolen-
nitate feliciter coronauimus.

Nos autem principes, qui iam dictum dominum in re-
gem elegimus, feuda noſtra quæ ab imperio tenemus a
manu ipſius recipientes, hominibus ſibi fecimus, & fideli-
tatem iurauimus. Tantæ igitur dignitatis munus excellen-
tiſſimus princeps diuinæ potius gratiæ quam ſuis meritis
adſcribens, primitias huius honoris afferens Domino, pro-
pria voluntate iuramento firmavit in primis ſacroſanctæ
Romanæ eccleſiæ, deinde omnia eccleſiarum iura bona
fide ſeruare & manuteneſſe, & ſubiectos imperii, exhere-
datos maxime, & a ſuis poſſeſſionibus violenter eiectos, in
ſua iuſticia pro poſſe iuuare & conſeruare. Prouam illam
conſuetudinem inſuper, quam imperatores anteceſſores
ſui in occupandis rebus mobilibus vel ſe mouentibus de-
cedentium epiſcoporum vel abbatum principum hucuf-
que ſeruauerunt, penitus extirpans, nos eccleſiaſticos prin-
cipes ex hac indebita vexatione regali beneuolentia libe-
ros dimiſit, & decedentium bona ſuis ſucceſſoribus ſer-
uanda liberaliter ſtatuit.

Paternitati ergo veſtræ dignum ſupplicare duximus,
quatenus fidem & deuotionem domini noſtri regis atten-
dentes, merita quoque illuſtriſſimi patris ſui Henrici ducis
Saxonie, qui ab obſequio ſanctæ Romanæ eccleſiæ nun-
quam reſeſſit, memoriter tenentes, paci & quieti noſtræ
& veſtræ intuitu Dei ac noſtri obſequii prouidentes, ipſius
electionem & conſecrationem auctoritate veſtra confir-
mare, & imperiali coronatione armare, paterna pietate
dignemini. Sanctitatem inſuper veſtram obnixè rogamus,
quatenus principes & barones a tam rationabili electione
diſcordes eccleſiaſtica cenſura ad concordiam reuocetis,
& ab illicita fidelitate partis aduerſæ clauæ ſancti Petri re-
ſolutos ad præſtandam regi domino noſtro fidelitatem &
ſubiectiōnem auctoritate veſtra compellatis. Vt autem a
domino rege noſtro iura Romanæ eccleſiæ (vt prædictum
eſt) integra & illibata ſeruentur, nos in bona fide ſponde-
mus, & pro domino rege noſtro fideiubemus.

SVBSCRIPTIONES.

ANNO
CHRISTI
996.

Ego Adolphus Colonienſis archiepiſcopus elegi & ſubſcripſi.
 Ego Berardus Paderbornenſis epiſcopus elegi & ſubſcripſi.
 Ego Thietmarus Mindenſis epiſcopus elegi & ſubſcripſi.
 Ego Vvitichindus Condeienſis abbas elegi & ſubſcripſi.
 Ego Gerardus Tudenſis abbas elegi & ſubſcripſi.
 Ego Eribertus Vverdenſis abbas elegi & ſubſcripſi.
 Ego Henricus dux Lotharingæ, qui & Brabantæ, marchio Ro-
 mani imperii, elegi & ſubſcripſi.
 Ego Henricus comes de Kuke conſenſi & ſubſcripſi.

Porro hos omnes legitimos fuiſſe electores, ipſe Innocentius papa ſuis eſt ſæpe literis teſtatus ad Germaniæ epiſcopos & principes datis, eodem codice comprehenſis. Sed neque aduerſarii ipſi negarunt hos legitimos fuiſſe imperii electores, ſed tantum fuiſſe numero pau-
 ciores obiecere, eodemque auro corruptos ab Anglorum rege ei-
 dem nepoti ſuo Ottoni fauente.

Sed vt ſcias reliquos electores Philippo Sueviæ duci ſtudiſſe, quem in regem elegerunt, ex titulo literarum earundem ad Inno-
 centium papam tunc ſcriptarum ſic accipe :

*Reuerendo in Chriſto patri domino Innocentio ſanctæ Romanæ ec-
 cleſiæ pontifici Germaniarum principes & magnates in Chriſto
 filii, Magdeburgenſis archiepiſcopus, Treuirenſis archiepiſcopus,
 Biſuntinæ ſedis archiepiſcopus, Ratiſponenſis epiſcopus, Friſin-
 genſis epiſcopus, Auguſtanus epiſcopus, Conſtantiensis epiſcopus,
 Eiſtetenſis epiſcopus, Vormatiensis epiſcopus, Spirenſis epiſco-
 pus, Brixiensis electus, Hildesheimenſis epiſcopus, imperialis
 aulæ cancellarius, abbas Fuldenſis, abbas Heſſenoldenſis, ab-
 bas de Tergente, abbas Ebuuaceniſis, item rex Bohemiæ, dux
 Saxonie, dux Bauariæ, dux Austriæ, dux Morauie, mar-
 chio de Ruueſperg, aliique Alemanniæ nobiles.*

MAGNITVDINI veſtræ duximus declarandum, quod
 mortuo inclyto domino noſtro Henrico Romano
 imperatore Auguſto, collecta multitudine principum, il-
 luſtrem dominum noſtrum Philippum in imperatorem
 Romani ſolii rite & ſolenniter elegimus, &c.

In fine autem numerantur & alii principes abſentes, qui per literas
 conſenſum præſtiterunt. Incipit epiſtola: *Exiſtimare non valet ratio,*
 &c. & iſta eſt ad quam reſpondet Innocentius illa quæ habentur de-
 ſcripta in capitulo Venerabilè. Ex quibus redarguas Oſtienſem, dum
 interpretans decretalem illam, hos, quos ipſe papa redarguit, exiſtima-

Cap. Ve-
 nerabilem
 ext. de
 elect.

ANNO
CHRISTI
996.

uit fuisse illos septem vulgatos ore omnium electores: nam ex his perspicue intelligimus, quam procul absit vt temporibus Innocentii papæ tertii septem tantummodo fuerint electores, cum liqueat ex dictis epistolis omnes imperii feudatarios ecclesiasticos, archiepiscopos, episcopos, & abbates, & sæculares principes, duces, marchiones, comites, & barones, legitimos esse habitos electores Romanorum regis designati imperatoris: sed neque id mutatum reperitur, cum anno millesimo ducentesimo duodeuigesimo post Ottonem Fridericus II. creatus est Cæsar, vt apparet ex comitiis tunc ea de causa habitis. Hæc cum ita luce meridiana perspicua habeantur, atamen non vsque ad Gregorium decimum fuit septem electorum dilata creatio; quæ a quonam Romano pontifice fuerit primitus decreta, & vbi locorum, & qui electi fuerint, certo certius ex synodalibus actis in promptu est demonstrare, vt ea tuto affirmare possimus. Et ne de impostura vel leuis suspicio possit oriri, ipsos etiam sanctæ ecclesiæ Romanæ hostes acerrimos & implacabiles, suis libris asserentes, & in medium afferentes, & aliud licet agentes, id tamen ingenue profitentes, adhibebimus testes, quorum alter suis temporibus res gestas conscripsit, & ex epistolis Romanorum pontificum, imperatorum, regum, aliorumque principum, nec non ex Conciliorum actis aliisque publicis monumentis ex integro recitatis, historiam tenuit; alter vero ex recentioribus huius temporis nouatoribus, qui in odium quo flagraret aduersus Romanam ecclesiam illum e latebris erutum edidit commentarium, hæc autem vt exacte percipias attende.

Certa fides
de tempore
quo creati
sunt septem
electores.

Vixit temporibus illis Matthæus Parisiensis monachus sancti Albani in Anglia, qui Anglicanam historiam aggressus est scribere ab anno Redemptoris millesimo sexagesimo sexto, perduxitque eam vsque ad annum millesimum ducentessimum quinquagesimum, vt in fine ipse testatur his verbis: *Hic terminantur fratris Matthæi Parisiensis monachi sancti Albani chronica, quæ pro utilitate posteritatis subsequatur Dei amore & beati Albani Anglorum protomartyris honore, ne memoriam euentuum modernorum vetustas aut obliuio deleat, literis commendauit.* his vero mox subiicit versus istos:

*Virginis a partu iam mille volumina Phæbus
Cum bis centenis & quinquaginta peregit
Annua; sed visum non est sub tempore tanto
Aprilis sexto fuerit quod pascha Kalendas,
Dum quinquagenus orbem percurreret annus;
Hoc tamen euenit anno cui terminus hic est.*

Addit vero: *Fluxerunt utique ab incarnatione Domini viginti & quinque annorum quinquagena, &c.* Hæc ad tempora auctoris cognoscenda, quibus vixit & scripsit, dicta sunt. Qui suis scriptis quam fuerit animo infensissimo in apostolicam sedem, iuxta illud: *Loquela tua manifestum te facit*, quiuis facile poterit intelligere (nisi probra illa fuerint additamenta potius eius qui edidit nouatoris hæretici hominis, cum peculiare sit illis, libros quos potuerint deprauare)

Matth. 12.
Matth. 6.

dum nulla in eo libro præmittitur occasio carpendi Romanos pontifices, imo & sine occasione, omnia ipsorum facta in deteriorem accipiens partem, cordis secreta rimans, & in malum sensum semper interpretans, in eos eorumque ministros acerbissime inuehitur semper, nec parcit vnquam: vt plane de illo sit iure meritoque dicendum: *Malus homo de thesauro suo profert mala*, cum & secundum illud dictum Saluatoris acciderit ipsi: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tenebrosum erit*: dum etiam quæque sancta, quæque iusta accipia in prauum sensum accipiens, fugillat pariter & infamat. Sed quid accidit? cum liber iste, indignus luce a maioribus iudicatus, occultatus lateret in angulo, his ipsis temporibus nostris, magno præconio tamquam præuia face, emerfit in lucem, nouatoris opera editus Londini in Anglia, anno Redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo primo. A quo libro si quis demat calumnias, inuectiuas, dicacitates, & blasphemias in apostolicam sedem frequenter iteratas, aureum sane dixerit commentarium, vt pote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis (vt dictum est) egregie contextum & coagmentatum inueniatur.

De Conci-
lio œcu-
menico sub
Innocentio
papa IV.

In quo quidem inter alia nobilia monumenta habentur acta Concilii Lugdunensis œcumenici, cui interfuerunt in primis ipse qui indixit Innocentius papa IV. anno Redemptoris millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, simulque duo patriarchæ orientales, Constantinopolitanus videlicet & Antiochenus, suamque præsentiam eidem exhibuit imperator Constantinopolitanus, præter alios principes, regumque legatos, post præsides diuersarum ecclesiarum. In eo autem post excommunicationis sententiam promulgatam ab ipso pontifice in Fridericum imperatorem, post tractationem eorum quæ spectant ad expeditionem in subsidium terræ sanctæ, complura alia ad statum ecclesiæ bene disponendum constituta sunt, & inter alia titulus est additus de electionibus, ob litium decisionem, in eoque simul septem definiti ab eodem pontifice electores imperatorum leguntur his verbis:

ELECTORES IMPERATORVM.

Septem pri-
mitus insti-
tuti electo-
res.

LAICI {
Dux Austria.
Dux Bauaria.
Dux Saxonum.
Dux Brabantia, qui & Louania.

PRÆLATI {
Archiepiscopus Coloniensis.
Archiepiscopus Moguntinus.
Saltzburgerensis. } PRINCIPALES.

Sequuntur hæc: *Isti ducentur in insulam quamdam Rheni, & dimittentur soli in ea, & amouebuntur omnes nauicula, & ibi tractabunt de electione imperatoris. Nec adueniat aliquis ad eos, donec sint concordēs. Huic negotio præerit archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Saltzburgerensis.*

ANNO
CHRISTI
996.

Hæc de electoribus septenario numero definitis. Stetit numerus conscriptus, perseveravitque in futurum; personæ autem quatuor mutata, nempe ut pro Saltzburgenfi positus fuerit archiepiscopus Treuirensis, proque tribus illis ducibus, Austriæ, Bauariæ, atque Brabantia, fuerint subrogati, comes palatinus Rheni, marchio Brandeburgensis, atque rex Bohemiæ, qui potius locum teneret definitoris, si discrepent electores, quam vnus ex electoribus ipsis.

A quonam autem, retento electorum septenario numero, facta fuerit ista mutatio, num ab eodem Innocentio, vel alio aliquo ex successoribus eius, hoc fatemur nos latere. Ex conuentione autem Germaniæ principum id esse sancitum, qui sui temporis chronicon scripsit, perduxitque vsque ad annum ducentessimum quinquagesimum sextum, post indictum sub Innocentio IV. Concilium Lugdunense annos vndecim, Albertus abbas Stadenfis, quod haud pridem Helmæstadii cufum est, anno Domini 1587. hæc habet: *Ex prætatione principum & consensu eligunt imperatorem, Treuirensis, Moguntinus, & Coloniensis. & de sæcularibus: Palatinus eligit, (inquit) quia dapifer est; dux Saxonie, quia marscalcus; & margrauius de Brandenburg, quia camerarius: rex Bohemia, qui pincerna est, non eligit, quia non est Teutonicus.* Hæc ipse.

Ex quibus illud in primis intelligere possumus, id ipsis exposcentibus principibus simul consentientibus, (nam hoc est illud quod ait *ex prætatione principum & consensu*) vel ab ipso Innocentio IV. post Lugdunense Concilium factum esse, vel sub eius successore Alexandro IV. cuius annus secundus incidit in annum Redemptoris 1256. ad quem dictus auctor suum perduxit chronicon, & non ab ipsis principibus sua sponte: nam cuius fuit de septem electoribus legem condere, non alterius quam ipsius esse potuit eam aliquo modo mutare, vel quomodolibet moderari.

Elicitur etiam ex dicta Alberti assertione, ipsum regem Bohemiæ nondum in electorem vel definitorem inter electores ad numerum septenarium coopratum fuisse, ante scilicet dictum annum quinquagesimum sextum post millesimum ducentessimum, quo ea ipse scribebat. Quod vero qui ab Innocentio electi principes electores dux Austriæ, dux Bauariæ, & dux Brabantia cesserint aliis, inde prouenisse videri potest, quod magis cuperent eligi, quam eligere imperatores; sicque inter eligendos potius quam inter electores locum habere maluerint.

Porro ante hæc tempora nullum historicorum inuenire est, qui vel nomine tenus septem electorum meminerit. Qui primus horum meminisse reperitur Martinus Polonus, qui claruit eodem Innocentio papa IV. in Ottone III. de istis agit his verbis: *Et licet isti tres Ottones per successionem generis regnauerint, tamen postea fuit institutum, ut per officiales imperii imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet primi tres cancellarii, Moguntinus Germania, Treuirensis Gallia, Coloniensis Italia, marchio Brandenburgensis camerarius est, palatinus dapifer, dux Saxonie ense portat, rex Bohemus pincernam agit. Vnde versus:*

*Moguntinensis, Treuirensis, Coloniensis,
Quilibet imperii fit cancellarius horum,
Et palatinus dapifer, dux portitor ensis,
Marchio prepositus camera, pincerna Bohemus:
Hi statuunt dominum cunctis per sacula summum.*

ANNO
CHRISTI
996.

Thom. de
reg. prin.
lib. 3, c. 19.

Hæc Martinus, primus omnium auctor qui septem meminit electorum, in Ottone III. referens quæ postea suo tempore facta essent. Vnde irrepsit error, vt sub Ottone III. sub quo id ab eo scriptum inuenerunt, multi putauerint septem fuisse creatos electores, scripserintque a Gregorio factum, quod scriptum repererunt sub eodem Gregorio papa V. nimirum ab ipso eisdem septem constitutos fuisse electores. Cum tamen illud quod Martinus ait: *Tamen postea fuit institutum, vt per officiales imperii, &c.* ad sua ipsius Martini tempora (vt audisti) sit referendum. Et cum non alius quam Martinus (vt dictum est) primus auctor huius assertionis habeatur, (nullus enim, quod repetendum est, ante eum repertus est auctor qui vel nomine tenus septem electorum meminerit) ad ipsum allusisse oportuit sanctum Thomam, dum de regimine principum scribens hæc obiter ait: *Otto imperium tenuit vsque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus est Otto. Et tunc (vt historici tradunt) per Gregorium V. genere similiter Teutonicum prouisa est electio, vt videlicet per septem principes Alemannia fiat, quæ vsque ad ista tempora perseverat, quod est spatium ducentorum septuaginta annorum vel circiter, & tantum durabit quantum Romana ecclesia, quæ supremum gradum in principatu tenet, Christi fidelibus expediens iudicauerit.* Hæc sanctus Thomas: qui cum numeret ducentos septuaginta vel circiter annos a Gregorio V. vtique ad vltima tempora eiusdem sancti doctoris ea est scriptio referenda, cum ipse obiisse dicatur anno septuagesimo quinto post millesimum atque ducentessimum annum.

Ceterum etsi Martini historia hæc excedat tempora, vt quæ perueniat vsque ad annos Redemptoris mille ducentos septuaginta sex, eam prius editam, annuis accessionibus, dum vixit, auctam possumus existimare. Cum igitur sanctus doctor his quæ asserit de septem electoribus citet historias, nec aliæ vsquam sint inuentæ quæ septem electorum meminerint, nisi Martini in Ottone III. ipse eum secutus, quod ipsum sensisse putauit, bona fide conscripsit, sicut & ceteri postea eadem scribentes fecisse noscuntur. Verum non dixit Martinus: Post Ottonem id fuit obseruatum, sed sic: *Postea fuit institutum, vt per officiales imperii, &c.* Quando autem acciderit illud, postea, certe non ante Innocentium IV. vt est demonstratum. Verum amphibologia Martini scriptores illos omnes fecit errare, qui constitutionem septem electorum Gregorio V. tribuerunt, qui tantum auctor reperitur fuisse, vt electio regis in imperatorem promouendi (vt superius dictum est) ad omnes Germaniæ principes & prælatos imperii feudatarios pertineret. At hæc his satis qui puram diligunt veritatem. Hæc Baronius anno 996. numero 54. & sequentibus.

VITA